

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
प्रहरी प्रधान कार्यालय
(मानवश्रोत एवं प्रशासन विभाग, भर्ना तथा छनौट महाशाखा)
नक्साल, काठमाण्डौ ।

प्राविधिक प्रहरी सहायक निरिक्षक (भेटेरिनरी उपसमूह) तर्फको खुला प्रतियोगितात्मक लिखित तथा मौखिक परीक्षाको पाठ्यक्रम ।

पाठ्यक्रमको रूपरेखा:- यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिईने छ :-

प्रथम चरण:- लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- १५०

द्वितीय चरण:- अन्तरवार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- २५

प्रथम चरण:- लिखित परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या र अङ्कभार	समय
प्रथम	भेटेरिनरी जे.टि.ए.	१००	४०	बस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice)	५०×२=१००	४५ मिनेट
द्वितीय	नेपाल प्रहरी सेवा सम्बन्धी	५०	२०	बस्तुगत बहुउत्तर विषयगत	१०×१=१० लामो उत्तर १×१०=१० छोटो उत्तर ६×५=३०	१ घण्टा १० मिनेट

द्वितीय चरण

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तरवार्ता	२५	मौखिक

द्रष्टव्य:

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- लिखित परीक्षामा सबै एकाईहरूबाट निम्नानुसार प्रश्नभार रहनेछन:-

पाठ्यक्रमका एकाई	१	२	३	४
प्रश्न संख्या	१४	१२	१२	१२

३. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अर्थात ०.४ अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
४. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र / विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू तथा नितिहरू परिक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
५. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको मौखिक परिक्षा (अन्तरवार्ता) मा सम्मिलित गराईनेछ ।
६. अन्तरवार्ताको अंकभार सम्बन्धमा प्रहरी सेवाको पदमा नियुक्ति र बढुवा गर्दा अपनाउनु पर्ने सामान्य सिद्धान्त, २०६९ को अनुसूची-१९ मा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
७. पाठ्यक्रम लागू मिति:- २०७५/१०/२३ गते ।

प्रथम चरण प्रथम पत्र/ विषय (भेटेरिनरी जे.टि.ए.) सम्बन्धी पाठ्यक्रम

एकाई १. कृषि, पशुपंक्षी तथा मत्स्य सम्बन्धी

- १.१ नेपालको संविधानमा कृषि तथा खाद्यसम्बन्धी व्यवस्था
- १.२ निजामती सेवा ऐन, २०४९ तथा नियमावली, २०५० मा कर्मचारी आचरण, विदा र सजाय सम्बन्धी व्यवस्था।
- १.३ पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०५६
- १.४ जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
- १.५ दाना पदार्थ ऐन, २०३३ र नियमावली, २०४१
- १.६ कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य अनुसन्धानको संरचना तथा भूमिका
- १.७ नेपालमा पशुपंक्षी तथा मत्स्य पालनको संक्षिप्त इतिहास तथा वर्तमान अवस्था
- १.८ चालु आवधिक योजनामा पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकासको उद्देश्य, नीति तथा मत्स्य र पशुपंक्षी क्षेत्रगत विकास कार्यक्रमको प्रथमिकता, लक्ष्य एवं कार्यान्वयन रणनीति
- १.९ नेपालको अर्थतन्त्रमा पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकासको महत्व
- १.१० कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य विकास कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यक्रम तर्जुमा आधारहरू
- १.११ पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रममा ऋण, बीमा, उत्पादन सामग्री, औजार तथा उपकरण, बजार तथा मुल्य अवस्था
- १.१२ पशुपंक्षी तथा मत्स्यको दिगो एवं व्यवसायिक उत्पादन
- १.१३ कृषि विकासमा कृषि/पशु सेवा प्रसारको महत्व, सीमितता र प्रभावकारीता
- १.१४ कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य प्रसारका विभिन्न तरिकाहरू र तिनको तुलनात्मक फाईदा र सीमिता
- १.१५ कृषि/पशुपंक्षी/मत्स्य विकासमा समुह पद्धती प्रकृया र कार्यान्वयन तथा अगुवा कृषक छनौटको आधार, भूमिका र परिचालन
- १.१६ नेपालको पशुपंक्षी/मत्स्य विकास कार्यक्रमका प्रमुख समस्याहरू
- १.१७ कृषि विकासमा ग्रामिण पुर्वाधार संचाई, कृषि सडक आदिको महत्व
- १.१८ चरण तथा प्रजनन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था

एकाई २. भेटेरिनरी

- २.१ आन्तरिक परजीवि (Inter Parasite) : नाम्ले जुका (Liver fluke), गोली जुका (Round Worm), फिते जुका (Tape Worm), कक्सिडियोसिस (Coccidiosis), रक्त परजीवी (Blood Protozoan diseases) का प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- २.२ वाह्य परजीवि (External Parasite): किर्ना (Tick), जुम्रा (Lice), उपिया (Fleas), तथा लुतो (Mange) का प्रमुख लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम
- २.३ प्रमुख व्याक्टेरियल रोगहरू (Bacterial Diseases) : भ्यागुते रोग (Haemorrhagic Septicaemia), पटके रोग (Anthrax), चरचरे रोग (Black-Quarter), ईन्टेरोटोसेमिया (Enterotoxemia), थुनेलो

(Mastitis), क्षयरोग र जोन्स रोग (Tuberculosis and Colibacillosis), फाउल टाईफाइड (Fowl Typhoid), कुखुराको हैजा (Fowl Cholera), पुल्लोरम (Pullorum), खुर कुहिने रोग (Foot Rot), ब्रुसेलोसिस (Brucellosis), तथा माइकोप्लाज्मोसिस (Mycoplasmosis) का लक्षण, रोग निदान, उपचार तथा रोकथाम

- २.४ प्रमुख भाइरल रोगहरू (Viral Diseases): गौगोटी (Rinderpest), पि.पि.आर. (PPR), एभियन ईन्फ्लुएन्जा (Avian Influenza), एभियन लिम्फोइड ल्युकोसिस (Avian lymphoid leucosis), खोरेत (Food and Mouth Disease), कुखुराको विफर (Fowl Pox), स्वाईन फिभर (Swine Fever), गम्बोरो (Gumboro), रानिखेत (Ranikhet), मरेक्स रोग (Mareks Disease) का लक्षण, निदान, उपचार तथा रोकथाम:
- २.५ निम्न प्रजनन सम्बन्धी विकृति: कारण, लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
- २.५.१ साल नझर्ने (Retention of Placenta)
- २.५.२ तुहिने (Abortion)
- २.५.३ डिस्टोकिया (Dystocia)
- २.५.४ बाँझोपन
- २.६ जुनोटिक रोगहरू (Zoonotic diseases): दुधबाट सर्ने रोगहरू र मासुबाट सर्ने रोगहरू
- २.७ पशुपंक्षीमा भिटामिन र खनिजको कमि बाट हुने रोगहरू
- २.८ गाई भैंसीका मेटाबोलिक (Metabolic) रोगहरू: Milk fever, Ketosis र Downers cow syndrome
- २.९ ढुसि तथा ढुसिजन्य पदार्थबाट हुने रोगहरू
- २.१० नमुना संकलन तथा संप्रेषण विधि
- २.११ आधारभूत प्रयोगशाला उपकरणहरू तथा निर्मलीकरणका तरीकाहरू

एकाई ३. लाईभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट

- ३.१ गाई भैंसीका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.१.१ उन्नत जात: जर्सी, होलिस्टिन फ्रिजियन, ब्राउन स्वीस, हरियाना
- ३.१.२ स्थानीय जात: अच्छामी, लुलु, खैला र चौरी
- ३.१.३ उन्नत जात: मुर्गा, निली रभि भैंसी
- ३.१.४ स्थानीय जात: लिमे, पारकोटे र गड्डी
- ३.२ उन्नत तथा स्थानीय बाख्राका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.२.१ जमुनापारी, वीयर, बारबारी, सानन, च्याङ्ग्रा, सिन्हाल, खरी (पहाडी), तराई बाख्रा
- ३.३ उन्नत तथा स्थानीय भेडाका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.३.१ उन्नत नश्ल: रामबुलेट, पोलवर्थ, बोर्डरलाईसेयटर, रोमनी, मेरिनो
- ३.३.२ स्थानीय नश्ल: भ्याङ्गलुङ्ग, बरुवाल, कागे, लामपुच्छे
- ३.४ उन्नत तथा स्थानीय सुंगुरका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.४.१ उन्नत जात : ल्याण्डरेस, योर्कसायर, ह्याम्पसायर, ड्युरक

- ३.४.२ स्थानीय जात : च्वाँचे र हुराका शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.५ उन्नत जातका कुखुराहरू : न्यू हेम्पशायर, अष्ट्रालोप, व्हाईट लेगहर्न, गिरीराज तथा स्थानीय जातका कुखुरा साकिनिको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.६ खरायो : ऊन तथा मासुको लागि पालिने खरायोका जातहरू र तिनिहरूको विशेषताहरू
- ३.७ पशु आनुवांशिक श्रोत संरक्षण, विकास तथा उपयोग
- ३.८ व्यवसायिक पंक्षीपालन विधि - जात, खोर, दानापानी, खोप व्यवस्थापन
- ३.९ पशुपंक्षी प्रजननका लागि छनौट तथा प्रजनन विधि
- ३.१० भाले खोजेको फोथिको लक्षण तथा प्रजनन गराउने उपयुक्त समय
- ३.११ कृत्रिम गर्भाधान विधि, पशु प्रजननको महत्व, कृत्रिम गर्भाधान कार्यमा उपयोग हुने उपकरणहरूको नाम तथा प्रयोग विधि, Estrus Cycle, प्रजननसँग सम्बन्धित गाई भैसीको शरीरबाट निस्कने हर्मोनबारे साधारण जानकारी
- ३.१२ पौष्टिक तत्वहरूको वर्गिकरण : कार्बोहाईड्रेड, प्रोटीन, चिल्लो पदार्थ, भिटामिन र खनिज पदार्थ
- ३.१३ पशुपंक्षीहरूको लागि संतुलित दाना तयार गर्ने विधि
- ३.१४ घाँसपात संरक्षण : घाँस सुकाउने विधि (Hay), सायलेज (Silage) बनाउने विधि र महत्व
- ३.१५ परालमा युरिया प्रयोग गर्ने विधि र उपयोगिता
- ३.१६ उन्नत चरण घाँस तथा घाँस खेती गर्ने तरिका
- ३.१७ कोसे घाँस (Leguminous) : स्टाईलो, बरसिम, कुड्जु, सिराट्रो, सेन्ट्रो, बोडि, (Cowpea), व्हाईट क्लोभर, रेडक्लोभर, कोटे, लुसर्न, डेस्मोडियम, केराउ, भेच
- ३.१८ घाँस : नेपयर, पारा, सेटारिया, किकियु, राईग्रास, कक्सफुट, जै
- ३.१९ डाले घाँस : इपिल इपिल, वडहर, कोइरालो, टाँकी, काभ्रो, पाखुरी, किम्बु, दबदबे, पैँयु, बकेना, निभारो, भिमसेनपाती, बैँस, भोटेपिपल, बाँस
- ३.२० प्रचलित उन्नत तथा व्यवस्था अनुसार पशुपंक्षीको गोठ र खोर बनाउन ध्यान दिनु पर्ने आधारहरू (गाई, भैसी, बाख्रा, भेंडा, सुंगर, कुखुरा, खरायो)
- ३.२१ विभिन्न पशुपंक्षीको भाले, माउ तथा बच्चाको स्याहार तथा आहारको व्यवस्था
- ३.२२ पशुपंक्षीको गोठ, खोर सफासुग्घर राख्ने र जैविक सुरक्षा (Bio-Security) विधि
- ३.२३ दुग्ध प्रशोधन गर्ने विधि
- ३.२४ क्रिम, बटर, चिज, कुरौनी, घिउ, आइसक्रिम, दही, बनाउने विधि

एकाई ४. फिसरिज

- ४.१ माछाको परिभाषा, बाहिरी स्वरूप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्यहरू
- ४.२ नेपालमा पालिएका स्वदेशी र विदेशी माछाहरू र तिनका आहार विहार बारे साधारण ज्ञान
- ४.३ मत्स्य पालन पद्धति : पोखरी मत्स्य पालन (Pond fish culture), पिंजडामा मत्स्य पालन (Cage fish culture), तथा रेसवेमा मत्स्य पालन (Raceway culture)
- ४.४ मत्स्य पालनका तरिका (माछाको जातको आधारमा)

- ४.४.१ एक जातीय मत्स्य पालन (Monoculture)
- ४.४.२ बहु जातीय मत्स्य पालन (Poly-culture)
- ४.५ मत्स्य पालन तरिका (सघनताको आधारमा)
 - ४.५.१ सामान्य मत्स्य पालन (Extensive Culture)
 - ४.५.२ अर्ध सघन मत्स्य पालन (Semi-intensive Culture)
 - ४.५.३ सघन मत्स्य पालन (Intensive Culture)
- ४.६ एकीकृत मत्स्य पालन (Integrated Fish Culture) तथा व्यवस्थापन
 - ४.६.१ धानखेतमा मत्स्य पालन (Rice-fish culture)
 - ४.६.२ पशुपालन र मत्स्य पालन (Livestock & fish culture)
 - ४.६.३ फलफुल, तरकारी खेती र मत्स्य पालन (Horticulture & fish culture)
- ४.७ गाउँघरमा रहेका पुरानो पोखरीहरूमा माछा पालन तथा व्यवस्थापन
- ४.८ माछा पालनको लागि पोखरीको निर्माण गर्न उपयुक्त स्थालको छनौटका आधारहरू
- ४.९ मत्स्य पालनको लागि उपयुक्त पानी तथा माटोको गुणस्तर बारे साधारण ज्ञान
- ४.१० मत्स्य पालनको लागि नयाँ पोखरी निर्माण गर्ने तरिका र ध्यान दिनु पर्ने कुराहरूबारे साधारण ज्ञान
- ४.११ माउ माछा पोखरी व्यवस्थापन
- ४.१२ भाले र पोथि माउ पहिचान गर्ने तरिका तथा माउ माछाको व्यवस्थापन
- ४.१३ माछाको प्रजनन विधि : प्राकृतिक, अर्ध-कृत्रिम तथा कृत्रिम प्रजननको तयारी तथा व्यवस्थापन तरिकाहरू
- ४.१४ मत्स्य विज उत्पादन (Fish seed production): भुसुना भुराको उत्पादन (Hatchling production), सानो भुरा हुर्काउने तरिका (Fry rearing) र ठुलो भुरा हुर्काउने तरिका (Fingerling rearing)
- ४.१५ माछा भुरा ढुवानी गर्ने विधि :
 - ४.१५.१ ढुवानी गरिने माछा भुरामा हुनु पर्ने गुणहरू
 - ४.१५.२ माछा भुरा ढुवानीको लागि कन्डिसनिङ्ग (Conditioning) र त्यसका फाईदाहरू
 - ४.१५.३ भुरा ढुवानी गरिने पानीको गुणस्तर
 - ४.१५.४ माछा भुरा प्याकेजिङ्ग गर्ने तरिका
- ४.१६ खाने माछा उत्पादन व्यवस्थापन
 - ४.१६.१ पोखरीको तयारी : चून मलखादको प्रयोग बारे जानकारी
 - ४.१६.२ माछा भुरा स्टकिङ्ग (Stocking), संख्या निर्धारण र विभिन्न जातका माछा भुराको स्टकिङ्ग अनुपात सम्बन्धी जानकारी
- ४.१७ माछा उत्पादनको लागि आवश्यक आहारहरूको पौष्टिक तत्व बारे साधारण ज्ञान र त्यसको व्यवस्थापन
- ४.१८ माछाको वृद्धि जाँच (Growth check-up) तथा दैनिक हेरचाह

- ४.१९ माछाको प्रतिपक्षी जीवहरू (Predators) हानिकारक किराहरू एवं पानीमा उम्रने विभिन्न झारपातहरू (Aquatic weeds) र तिनिहरूको नियन्त्रण बारे ज्ञान
- ४.२० माछामा लाग्ने परजीवीजन्य रोगहरू, रोगका कारण, पहिचान र औषोधोपचारको तरिकाहरू
- ४.२१ माछा उत्पादनको मूल्यांकन गर्ने तरिका र माछाको बजार व्यवस्थापनको तरिकाहरू
- ४.२२ माछा मार्ने र समात्ने मुख्य उपकरणहरू र तरिका
- ४.२३ मत्स्य विष तथा त्यसको प्रयोग गर्ने तरिका बारे ज्ञान
- ४.२४ प्राकृतिक जलाशयमा मत्स्य पालन :
- ४.२४.१ ताल तथा रिजरभ्वायरहरूमा मत्स्य पालन प्रविधि
- ४.२४.२ ईन्क्लोजर (Enclosure) मा मत्स्य पालन
- ४.२५ माछा उत्पादनोपरान्त संरक्षण प्रविधिहरू (Post-harvest technologies) बारे जानकारी

-समाप्त-